

HYSTÉRIA AKO PRÍČINA SYSTEMATICKEJ LIKVIDÁCIE OSOBNOSTI PARTNERA – PREJAVY HYSTÉRIE V PÍSME

II. časť

Hysteria as a reason of systematic liquidation of partner personality – Hystery expressing in handwriting – 2nd part

Histerismo como un motivo de liquidación sistemática de la pareja personaje – Proyección de histerismo en la escritura – 2da parte

Milena Prekopová

Univerzitný profesor Ludwig Klages (1872 – 1956), ktorý sa považuje za zakladateľa nemeckej grafo-logickej školy sa ako prvý pokúsil chápať písmo ako zložku výrazovej psychológie. To, čo Klages hovorí o povahe hystérie a spôsobe, akým býva graficky vyjadrovaná, patrí podľa Roberta Saudka k najlepším psychologickým statiam, aké kedy napísal. Klages videl znamenie hystérie v nitkovitom spojení. Vychádzal pritom z definície hystérie podľa Möbia in Saudek (1925), kedy je hysterik v svojom prílišnom žiali alebo radosti, vo svojej bezuzdnej optimistickej bláznivosti ako i pri bezdôvodnom, náhlom kŕčovitom plači pudený neodolateľnou túžbou po divákoch, kedy mu chýba opravdivý cit a je vnútorne chudobný a prázdny, kedy si verí len vtedy, keď dokáže svojimi predstieranými citmi strhnúť i ostatných a kedy stráca právo bytia, ak zlyhá táto rezonančná pôda poslucháčov a divákov.

Hlavnou vlastnosťou spomínaného „nitkára“ je vždy labilita. Hysterická porucha osobnosti za čias Freuda však bola menej diferencovaná a zahŕňala napríklad i hraničnú poruchu osobnosti. Výskum odvtedy veľmi pokročil, porúch osobnosti je viac. Hysterická (histriónska) porucha osobnosti je podľa dnešnej definície zrelšia, diferencovanejšia, spektrum prejavov chovania hysterikov v partnerstve je bohaté, preto i v písme treba hľadať viac potvrdzujúcich znakov.

Okrem labilnej emotivity a prehnaných emócií sa treba pri posudzovaní grafického prejavu hystérie zamerať aj na možné písomné prejavy nasledovného chovania:

- sebadramatizácia, pátos a teatrálnosť
- neprimeraná koketéria
- snaha jedinca byť stredobodom pozornosti
- sugestibilita ľahko ovplyvniteľná inými ľuďmi
- egocentrizmus
- neustála túžba po ocenení
- ľahko urazená samolúboosť a trucovitosť
- trvalé manipulatívne správanie a citové vydieranie

Dramatizáciu pozorujeme v písme ako zväčšenie oválov (a, o, g, d) oproti ostatným písmenám strednej zóny (+ nitka), trojuholníkové tvary slučiek, girlandu s hlbokým sedlom, ozdobné interpunkčné znamienka, podčiarkovanie, prečiarknutý (alebo dotykcom podčiarknutý) podpis, hlbokú arkádu, veľkú otvorenosť hore, stredný sklon vpravo.

Pátos je naznačený v písme napríklad veľkými dĺžkovými rozdielmi voči strednej zóne ako i zvlášť zdôraznenými oddelenými veľkými písmenami.

Teatrálnosť môžu v písomnom prejave naznačovať ozdobné interpunkčné znamienka a obrovské, nafúknuté spodné slučky.

Koketéria sa v písme môže prejaviť napr. ako začiatkový arkádový oblúk M so slučkou, vysoký prvý ťah so závitom, lasová slučka v prídavku k podpisu, napúšťavý tlak a prejavy obohatenia (ženy), vznešené oblúky rovnako majuskúl, minuskúl a v podpise, g so zatočením okolo osi, slabý rytmus, ukazujúce sa vypracované veľké písmená, obohatenie „zátočmi“, veľa pravobežnosti, úzky ľavý okraj, vlnitý riadok a veľká spodná zóna.

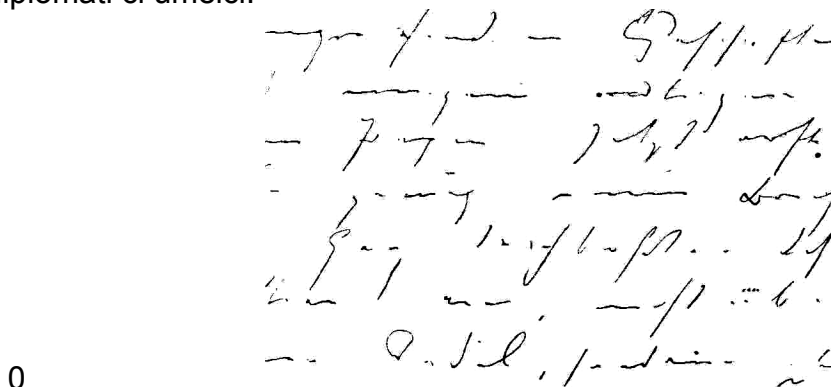
Grafické vyjadrenia ďalších jednotlivých vlastností, ktoré súvisia okrem žiarlivosti aj s hystériou uvádzam v Grafológovi číslo 27 v článku Žiarlivosť – hrob lásky, II. časť.

O GRAFICKÝCH PREJAVOCH HYSTÉRIE Z LITERATÚRY

Pisateľ sa každým písmenom, ktoré napíše pohybuje na ceste od subjektu Ja k objektu Ty. Preto spôsob, akým sú písmená viazané odrážajú vzťah pisateľa k objektu Ty. Saudek (1925) píše, že v grafickom vyjadrení viazania sa najviac odráža temperament, mäkkosť alebo tvrdosť, rýchle spájanie predstáv alebo hlboké dumanie, prijímanie daných okolností alebo ich tvorivá kritika. Ten, kto je duševne demoralizovaný, bez hĺbky a vnútornej hodno-

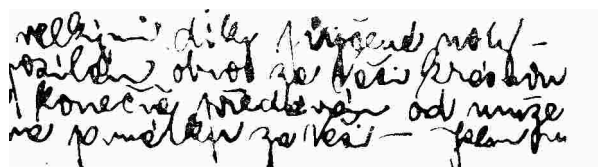
ty, kto je labilný, neurotický, vratký v pudoch, citoch i záujmoch, ten nedokáže perom napísať žiadne pregnantné spojenie, ale tvorí všetko skrývajúce a zreteľnosť zmazávajúce nitkovité spojenie. Takto sa prejavuje aj hysterik zobrazujúci o ohlas. Pisateľ nitiek, ako vraví Klages, neprizná farbu, pretože žiadnu nemá a vyhne sa, pokiaľ je to možné i tomuto priznaniu, pretože mu ho nepredpisuje žiadna vnútorná nutnosť. „Nitkári“ ustavične klamú seba i druhých, ich správanie je také, aké od nich očakáva okolitý svet a zmenia ho hneď, ako sa dostanú do iného prostredia.

Samozrejme i pri tomto hodnotení treba vychádzať z úrovne písma a jeho celkového obrazu. Nitka v písme vysokej duševnej úrovne bude hodnotená inak. Môžu ňou písať vedci, diplomati či umelci.

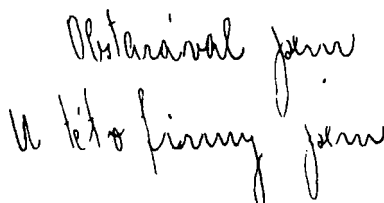
Obr. 1. Nitka hysterika, podľa Saudka (1925).

Flanderková uvádza, že hysterici, ktorí žijú v putách vlastnej i cudzej sugescie a klamú svoj život, píšu nitkou, ale i krasopisom, ktorý slúži ako maska, pod ktorou nie je možné zbadáť ich pravú tvár. Príznak citlivosti, senzibility, teda nábeh k hystérii, možno vyčítať aj podľa meniacej sa výšky písma „i“ a teda strednej zóny (bohatstvo pocitov, plné prežívanie života, ale aj nebezpečenstvo slabosti, človek bez chrbtovej kosti, čo znamená nábeh k hystérii).

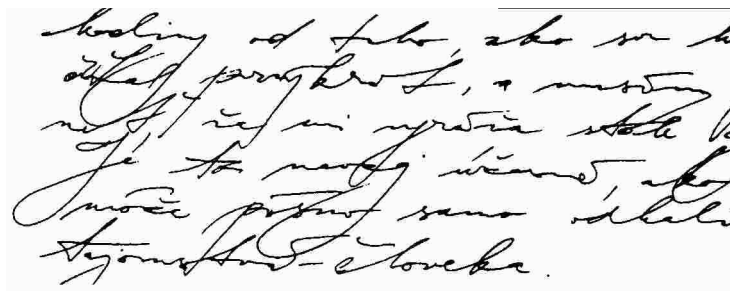

Obr. č. 2. Nepravidelná stredná zóna (tlak), nábeh k hystérii, podľa Flanderkovej (1947).

Schönfeld (1996), Stritz (1996) a Jeřábek (1997) uvádzajú, že hysterické povahy s prázdňým a bezfarebným vnútrom, meniaci sa chameleóni, môžu písať nitkou alebo dvojoblúkom. Jakoby preukázal, že školské viazanie dospelého človeka (okrem písma stavovského) je nepriznaný sklon k nitkám. Takto viazané písmo môže byť len maskou neurotika alebo hysterika.

Obr. č. 3. Dvojoblúk podľa Schönfelda (1996), hysterická povaha

Obr. č. 4. Nitka podľa Stritzza (1996), hysterik

Kučera (1991) a Fischerová – Češková (2004) priradujú významu nitky okrem iného i sklony k prudkým až hysterickým reakciám.

Dobiášová (2001) medzi možné prejavy hysterických osôb v písme zaraďuje:

- neusporiadaný rukopis (býva v ňom mnoho nepravidielností v sklone, riadkovaní, tlaku, vo veľkosti strednej zóny, horných i spodných slučiek, objavujú sa riadkové zapletania),
- silne nepravidielný ľavý okraj,
- pravú nitku,
- dvojoblúk.

Kulka (2001) upozorňuje na patetický nádych, ktorý sa dá vycítiť v prípade hysterických osôb.

Boille (2004) uvádza niekoľko typov hysterických osobností s nasledovnými charakteristikami správania a grafickými príznakmi:

➤ **Základná hysterická osobnosť** je ľahko spoznatelná. Je agresívna, dokáže vyčerpávať, ale i vzbudzovať sympatie, na pracovisku býva obávaná a často spôsobuje zmatek a konflikty v rodine.

Graficky sa prejavuje nasledovne:

- zmätené organizovanie plochy,
- veľké nepravidielnosti v strednej zóne,
- hypertrofia spodnej zóny a veľkých písmen,
- prehnané voľné ťahy (čiarka písmena t, diakritika),
- nepresné a variabilné formy.

➤ **Nečestná hysterická osobnosť** je vyhýbavá, hanblivá, nevykazuje teatrálnu verejnú správanie. Je skôr excentrická, niekedy zasnená ako typ večného adolescenta. Často trpí mytomániou a predstavami, ktoré sú zmiešané s realitou. Hanblivosť je prekrytá paranoickými záchvatmi alebo sebapoškodzovaním. Môže byť agresívna.

V písme sa táto hystéria prejavuje:

- malou nepravidielnou strednou zónou s nitkou uprostred slova,
- presnými, ľahkými a ostro ukončenými ťahmi,
- plnými alebo atrofovanými oválmi.

➤ **Rigidná hysterická osobnosť** s konverziou vykazuje rigiditu v emóciách a erotickej oblasti, psychosomatická choroba môže kompletne prevládať. Niekedy je hypochondrická, hyperaktívna so skostnatenými princípmi. Tento typ hysterika potláča mnoho nespokojností (špeciálne emocionálne a sexuálne). Objavuje sa v silových a manažérskych postoch, kde nahrádza diplomáciu s tvrdošijným utiliárnym egocentrizmom. V prípade úspešného potlačania hovoríme o hysterikovej „krásnej indiferentnosti“. Tá sa napr. dnes často vyskytuje v prípade anorektikov, ktorí prejavujú hypernormálne správanie na verejnosti.

Písma rigidnej hysterickej osobnosti je blízke paranoidnej konfigurácii:

- je veľké,
- má rigidný prejav,
- môže byť neprirodzené alebo mechanické,

- má presné a ostré ťahy,
- vykazuje hypertofiu alebo atrofiu spodných dĺžok,
- je to písmo typu „persona“ s preháňaním,

➔ **Obdarená hysterická osobnosť** sa prezentuje navonok konkrétnou originálnou existenciou, žije v zhode so svojou citlivosťou, vnímavosťou a psychosexuálnymi konfliktami. Niekedy sublimuje svoje popudy do intelektuálnej a umeleckej úrovne (umelci, spisovatelia, básnici a pod.) alebo ich povýšia na perverzné a dokonca nemorálne spôsoby. Tieto osoby majú často charizmu.

Písmo obdarenej hysterickej osobnosti má nasledovné charakteristiky:

- častá je vysoká úroveň,
- veľká originalita,
- je pastózne,
- je pevné s možnými náhlymi tlakovými ťahmi,
- má nafúknuté a diskordantné spodné dĺžky,
- niekedy môže mať väčší sklon,
- je detské a skoro až zanedbané.

Všeobecne sa teda hystéria podľa Boille (2004) môže prejavovať v písme ako:

- arytmičné písmo,
- zle usporiadaná stredná zóna (nitka v strede slova),
- prehnané alebo zmenšené spodné dĺžky a slučky,
- plné ovály a iné detské prejavy,
- ľahký alebo slabý tlak,
- niekedy rigidný prejav alebo reverzný, vyhýbavý aspekt.

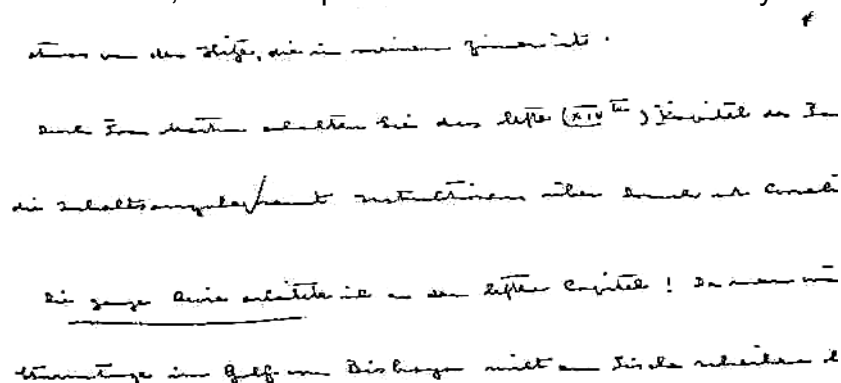
Jablonský (2005) uvádza znaky resp. Kombinácie znakov, ktoré môžu poukazovať na hystériu:

- nitkovitosť, nečitateľnosť, zmeny rýchlosti, vlnité riadky, prípadne zväčšené začiatkové písmená a iné znaky neprirodzenosti,
- nitkovité obohatenie,
- ovály uzatvorené a vyplnené,
- pomalý neprirodzený rukopis a vlnité riadky (hlavne ak sa vyskytuje nitka),
- prehnanie niektorého znaku, ktoré sa veľmi odlišuje od normy naznačuje niečo patologické, napr. písmo veľmi veľké môže odrážať paranoidné a hysteroidné tendencie,
- disproporcie v hornej zóne,
- slabý tlak, pomalé neprirodzené písmo, zdôraznenie začiatkov, menivosť alebo nitkovité tvary,
- nepravá stĺpcovosť, nitka, tvarová chudobnosť, prejavy manierizmu,
- šikmosť (a postupne sa zväčšujúca ku koncu slov, riadkov), malé medzislovné a riadkové medzery,
- kolíska (prejav závislosti na matke),
- vlnitosť riadku,
- nepravidelné ľavé margo so slabým tlakom, nepravidelná veľkosť a sklon,
- hrubá (horizontálna a vyplňujúca priestor) nitka v podpise,
- zvýšená premenlivosť podpisu v rovnakých alebo obdobných situáciách,
- písmo s nedostatkom pohybu a formy,
- náhle poskočenie slova v riadku naznačuje zvýšený alebo až hysterický pocit k danému slovu, či fráze, hoci nemusíme presne poznať pôvod tejto asociácie.

V ponímaní Nezos in Jablonský (2006) hystériu naznačuje mazľavosť, nitka, náhle zmeny veľkosti a iné znaky nevyváženosti.

Na záver rukopis nositeľa Nobelovej ceny za mier A. Schweitzera podľa Veličkovej (2002). Autorka píše, že „ako pôvodné, prírodou dané povahové rysy osobnosti Schweit-

zera sa ukazujú prebujnelá citovosť a sklon k fantáziám. K tomu pristupuje flegmatický temperament, záľuba v pohodlí a útulnosti až lenivosť, zasnenosť, zmyselnosť a potreba telesného kontaktu s ľuďmi, nechť k práci a túžba blúdiť v abstraktných či fantastických

Handwritten manuscript snippet from 1929 by Schweitzer, showing cursive script with some corrections and a small 'f' mark.

Obr. č. 5. Rukopis Schweitzera z roku 1929, podľa Veličkovej (2002)

svetoch bez nároku na konkrétne výsledky. Citová náročnosť ústí v neustály pocit neuspokojenia, túžby po láske, obdivu či aspoň pozornosti okolia. Pre tieto a ďalšie rysy osobnosti, napríklad snahu vymôcť si pozornosť hoci i násilným spôsobom, existuje v psychológii označenie „osobnosť hysterická.“

Recenzia: doc. PhDr. J. Scholtz, CSc.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

- BOILLE, N. (2004): *Graphic Gesture Creative Gesture*. Scriptors Books, The British Academy of Graphology, London
- DOBIÁŠOVÁ, Z. (2001): *Grafologie pro každého. Písmo nelže!* Ivo Železný, Praha
- FLANDERKOVÁ, J. (1947): *Grafologie pro každého*. Škola do kapsy, sv. 36, Nakladatelství Josef Hokr, Praha
- FISCHEROVÁ, V. – ČESKOVÁ, D. (2004): *Grafologie*. Grada Publishing Company, a.s., Praha.
- JABLONSKÝ, E. (2005): *Príručka interpretácie grafologických znakov*. EDIS – vydavateľstvo Žilinskej univerzity, vlastné vydanie, Žilina
- JABLONSKÝ, E. (2006): *Základy grafológie*. Rukopis, Žilina, archív autora
- JEŘÁBEK, J. (1997): *Grafologie, diagnostika osobnosti*. Argo, Praha
- KULKA, J. (1991): *Grafologie*. Svatá Mahatma, Brno
- KUČERA, M. (1991): *Písmo mluví*. Avicenum, Praha
- SAUDEK, R. (1925): *Vědecká grafologie*. Orbis, Praha
- SCHÖNFELD, V. (1948): *Učebnice vědecké grafologie pro začátečníky*. ELFA, Praha 1996
- STRITZ, F. (1996): *Čo nám hovorí písmo, grafológia pre každého*. Enigma, Nitra 1996
- VELIČKOVÁ H. (2002): *GRAFOLOGIE, cesta do hlubin duše*. AKADEMIA, Praha